

KHẲNG ĐỊNH VAI TRÒ NÒNG CỘT CỦA **GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VIỆT NAM**

GS.VS ĐÀO TRỌNG THI, NGUYÊN CHỦ NHIỆM ỦY BAN VĂN HÓA, GIÁO DỤC, THANH NIÊN, THIẾU NIÊN VÀ NHI ĐỒNG CỦA QUỐC HỘI; NGUYÊN BÍ THƯ ĐẢNG ỦY, NGUYÊN GIÁM ĐỐC ĐHQGHN LÀ MỘT TRONG NHỮNG NGƯỜI ĐÃ ĐỒNG HÀNH CÙNG CHẶNG ĐƯỜNG 30 NĂM PHÁT TRIỂN CỦA ĐHQGHN. ÔNG ĐÃ CÓ NHỮNG CHIA SẺ VỀ NHỮNG MỐC PHÁT TRIỂN QUAN TRỌNG CỦA ĐHQGHN.

“QUÀ ĐẮM THÉP” CỦA GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VIỆT NAM

Đầu những năm 90 của thế kỷ trước, khi cả nước đang trong quá trình đổi mới, giáo dục và đào tạo đại học nói riêng cũng đang bước vào công cuộc đổi mới. Trong ký ức của GS.VS Đào Trọng Thi, khi bàn về đổi mới cơ cấu hệ thống của trường đại học, đã bắt đầu xuất hiện những ý tưởng mới từ chính những nhà lãnh đạo hàng đầu của đất nước. Thủ tướng Võ Văn Kiệt - vị Thủ tướng nổi tiếng về tư tưởng cải cách của Việt Nam lúc bấy giờ - có ý tưởng xây dựng một trung tâm đại học mạnh về đào tạo và nghiên cứu khoa học chất lượng cao, được ví như một “quả đấm thép” giúp tạo ra bước phát triển đột phá cho giáo dục đại học Việt Nam.

Trước đó, hệ thống giáo dục đại học Việt Nam phát triển trên cơ sở các trường đại học đơn ngành, phù hợp với nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung; đào tạo nhân lực theo kế hoạch nhằm vào làm việc tại các vị trí việc làm cụ thể trong hệ thống các ngành nghề. Khi chuyển sang nền kinh tế thị trường, nhu cầu sử dụng nhân lực thay đổi, nền kinh tế cần những người lao động có thể linh hoạt chuyển đổi nghề nghiệp, đòi hỏi sinh viên phải có kiến thức nghề nghiệp trên một nền tảng kiến thức chung rộng. Thực tế ấy dẫn đến yêu cầu phải cơ cấu lại hệ thống các trường đại học, cần thiết phải có một số trường đại học đa ngành, đa lĩnh vực để đào tạo nhân lực theo hướng trên.

“Trong lịch sử giáo dục đại học hiện đại Việt Nam, Đại học Đông Dương dưới thời Pháp thuộc đã từng là đại học đa ngành, đa lĩnh vực. Nhiều sinh viên và giảng viên của Đại học Đông Dương là những bậc tiền bối nổi tiếng như: Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Tổng Bí thư Trường Chinh, Chủ tịch Lào Souphanouvong, nhà khoa học nổi tiếng Louis Paster, GS. Tôn Thất Tùng, GS. Hồ Đắc Di... Sau Cách mạng tháng Tám, Đại học Đông Dương phát triển thành Đại học Quốc gia Việt Nam của Nhà nước Việt Nam độc lập. Như vậy, mô hình ĐHQG có sự kế thừa từ một đại

GS.VS Đào Trọng Thi

“**Thủ tướng Võ Văn Kiệt - vị Thủ tướng nổi tiếng về tư tưởng cải cách của Việt Nam lúc bấy giờ - có ý tưởng xây dựng một trung tâm đại học mạnh về đào tạo và nghiên cứu khoa học chất lượng cao, được ví như một “quả đấm thép” giúp tạo ra bước phát triển đột phá cho giáo dục đại học Việt Nam.**”

học đã có trong lịch sử giáo dục nước nhà” - GS.VS Đào Trọng Thi nhấn mạnh.

GS. Đào Trọng Thi cho biết thêm, việc tái lập một đại học đa ngành, đa lĩnh vực, chất lượng cao (kế thừa Đại học Đông Dương và Đại học Quốc gia Việt Nam trước đây) trên cơ sở phát triển Trường ĐH Tổng hợp Hà Nội - vốn là trường đại học trọng điểm đầu ngành trong lĩnh vực khoa học cơ bản - để thực hiện sứ mệnh đầu tàu đổi mới giáo dục đại học ở Việt Nam còn là nguyện vọng của đông đảo giáo chức lúc đó.

TỪ NHỮNG KHÓ KHĂN BUỔI BAN ĐẦU...

Trong hình dung ban đầu của những người sáng lập, mô hình ĐHQG phải là một mô hình đại học hiện đại, phù hợp với xu thế phát triển đại học thế giới. Theo GS. Thi, hai ĐHQG có những đặc trưng cơ bản sau: Một là có cơ cấu đa ngành, đa lĩnh vực, nghĩa là phải có các lĩnh vực khoa học tự nhiên, khoa học xã hội và nhân văn, kỹ thuật, công nghệ, kinh tế, luật, y khoa... và cả liên ngành, xuyên ngành để bắt kịp xu hướng phát triển của thời đại; Hai là phải đào tạo và nghiên cứu khoa học với chất lượng cao, trình độ cao để xứng đáng với vai trò đầu tàu đổi mới giáo dục nước nhà, từng bước tiệm cận khu vực và quốc tế; Ba là được hoạt động theo cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm cao, tức là có nguồn lực và động lực phát triển trên cơ sở được Nhà nước ưu tiên đầu tư trọng điểm và được thực hiện cơ chế tự chủ cao trong các hoạt động.

“ Trong lịch sử giáo dục đại học hiện đại Việt Nam, Đại học Đông Dương dưới thời Pháp thuộc đã từng là đại học đa ngành, đa lĩnh vực. Nhiều sinh viên và giảng viên của Đại học Đông Dương là những bậc tiền bối nổi tiếng như: Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Tổng Bí thư Trường Chinh, Chủ tịch Lào Souphanouvong, nhà khoa học nổi tiếng Louis Paster, GS. Tôn Thất Tùng, GS. Hồ Đắc Di... ”

“Mô hình ĐHQG là một mô hình hoàn toàn mới mẻ với chính những người được giao trách nhiệm xây dựng ĐHQGHN. Việc thành lập ĐHQGHN đã vấp sự nghi ngờ, thậm chí phản đối của nhiều cơ quan và cán bộ lãnh đạo. Người ta thắc mắc không biết phải xếp ĐHQGHN - với cơ cấu chuyên môn và cơ chế hoạt động đặc thù, không giống các trường đại học khác như thế - vào vị trí nào trong hệ thống giáo dục” - GS. Đào Trọng Thi nhớ lại.

GS.VS Đào Trọng Thi cho biết thêm, đã có một vài phương án được đề xuất nhằm tạo cơ cấu đa ngành, đa lĩnh vực cho ĐHQGHN, trong đó có ý tưởng sáp nhập gần chục trường đại học trọng điểm ở Hà Nội lúc bấy giờ như: Trường ĐH Tổng hợp Hà Nội, Trường ĐH Sư phạm Hà Nội, Trường ĐH Bách Khoa Hà Nội, Trường ĐH Y Hà Nội, Trường ĐH Kinh tế Quốc dân... “Nhưng sáp nhập các trường đại học là nhiệm vụ đặc biệt khó khăn. Cuối

cùng, Chính phủ quyết định bắt đầu từ 3 trường đầu tiên là Trường ĐH Tổng hợp Hà Nội, Trường ĐH Sư phạm Hà Nội và Trường ĐH Sư phạm Ngoại ngữ Hà Nội. Nhưng trên thực tế, các trường này đều thuộc lĩnh vực khoa học cơ bản, không những không bổ sung cho nhau mà còn trùng lặp, chông chéo về cơ cấu chuyên môn” - GS. Thi chia sẻ.

Không chỉ dừng lại ở đó, thời bấy giờ, mô hình về một đại học trực thuộc Chính phủ và có quyền tự quyết định nhiều vấn đề trong các hoạt động chưa từng có tiền lệ ở nước ta. Vì vậy, việc thực hiện cơ chế tự chủ cao của ĐHQGHN ra sao cũng rất lúng túng và gặp nhiều trắc trở. Đặc biệt, việc tổ chức, sắp xếp lại và phát triển cơ cấu chuyên môn cũng rất phức tạp; việc định hình đào tạo chất lượng cao, hướng đi nào để đi tới chất lượng cao cũng rất mơ hồ.

Sau một thời gian tìm kiếm giải pháp tối ưu nhất để sắp xếp, tổ chức lại cơ cấu ĐHQGHN, Đảng ủy ĐHQGHN đã quyết định thay đổi phương thức phát triển cơ cấu đa ngành, đa lĩnh vực theo hướng phát huy nội lực, tự xây dựng các lĩnh vực mới trên cơ sở những ngành học có sẵn.

Đại hội lần thứ nhất của Đảng bộ ĐHQGHN chủ trương ban đầu thành lập các khoa trực thuộc ĐHQGHN về các lĩnh vực mới, từng bước phát triển và đến khi đủ điều kiện thì nâng cấp thành các trường thành viên. Một loạt các khoa trực thuộc đã ra đời sau đó như: Khoa Công nghệ (nay là Trường ĐH Công nghệ) được thành lập trên cơ sở Khoa Công nghệ thông tin và Khoa Điện tử Viễn thông của Trường ĐH Khoa học Tự nhiên; Khoa Kinh tế (nay là Trường ĐH Kinh tế) và Khoa Luật (nay là Trường ĐH Luật) phát

Sinh viên ĐHQGHN tích cực tham gia nghiên cứu khoa học.

Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính cùng các lãnh đạo bộ, ngành trò chuyện với các sinh viên quốc tế học tập tại ĐHQGHN.

triển từ Khoa Kinh tế Chính trị và Khoa Luật của Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân văn; Khoa Sư phạm (nay là Trường ĐH Giáo dục) được xây dựng hoàn toàn mới... Thế mạnh vẫn được xác định là các ngành khoa học cơ bản, còn những lĩnh vực khác thì không phát triển toàn diện, dần trải mà chỉ lựa chọn phát triển những hướng hiện đại, mũi nhọn nhất.

... ĐẾN TÍNH ƯU VIỆT CỦA MÔ HÌNH ĐẠI HỌC ĐA NGÀNH, ĐA LĨNH VỰC, HOẠT ĐỘNG THEO CƠ CHẾ TỰ CHỦ

Với chủ trương, chính sách đúng đắn, nhất quán và sự chỉ đạo thường xuyên của Đảng, Chính phủ cùng với sự hỗ trợ, giúp đỡ trực tiếp của các bộ, ban, ngành trung ương và địa phương và sự phát huy nội lực, ĐHQGHN và ĐHQG Tp. Hồ Chí Minh đã phát triển không ngừng, từng bước khẳng định vị trí nòng cốt, đầu tàu trong hệ thống giáo dục Việt Nam. Sau 30 năm phát huy quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm cao, ĐHQGHN đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng và đang nỗ lực không ngừng nghỉ để thích ứng trong bối cảnh mới. Đặc biệt qua thực tiễn, mô hình ĐHQG đã khẳng định được tính ưu việt của mô hình đại học đa

“ Sau 30 năm phát huy quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm cao, ĐHQGHN đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng và đang nỗ lực không ngừng nghỉ để thích ứng trong bối cảnh mới. Đặc biệt qua thực tiễn, mô hình ĐHQG đã khẳng định được tính ưu việt của mô hình đại học đa ngành, đa lĩnh vực, hoạt động theo cơ chế tự chủ. ”

ngành, đa lĩnh vực, hoạt động theo cơ chế tự chủ.

GS.VS Đào Trọng Thi cho biết, khi mới thành lập, tiêu chí chất lượng cao cũng là một vấn đề hóc búa mà ĐHQGHN đã phải dày công tìm cách tiếp cận cả về khái niệm và cách thức thực hiện. Quan điểm về chất lượng cao được xác định là: “chất lượng chung của tất cả các ngành, lĩnh vực ở mức cao, riêng chất lượng của các ngành khoa học cơ bản, công nghệ cao, kinh tế, xã hội mũi nhọn phải đứng hàng đầu trong cả nước, ngang tầm khu vực và từng bước tiếp cận trình độ quốc tế”.

Trong chặng đường 30 năm qua, chất lượng đào tạo của ĐHQGHN liên tục được xã hội đánh giá cao. Theo xếp hạng của các tổ chức xếp hạng uy tín trên thế giới như Tạp chí Times Higher Education và QS, ĐHQGHN liên tục là đại học tốt nhất Việt Nam, trong nhóm 1.000 trường đại học hàng đầu thế giới. ĐHQGHN giữ vững xu hướng gia tăng lĩnh vực được xếp hạng và tăng điểm ở tiêu chí

PGS.TS. NANTANA GAJASENI

*Nguyên Tổng Giám đốc điều hành
Mạng lưới các đại học Đông Nam Á (AUN)*

Tôi thấy rằng ĐHQGHN đang đi đúng hướng và có những bước phát triển nhanh trong việc nâng cao chất lượng và mở rộng hợp tác với các đối tác trong khu vực và quốc tế.

Là một trong những thành viên Ban điều hành AUN, ĐHQGHN đã tham gia tích cực và hiệu quả vào các hoạt động của AUN trong thời gian qua như: tham gia xây dựng Bộ tiêu chuẩn đánh giá cơ sở giáo dục của AUN - QA, tiên phong trong đánh giá chất lượng giáo dục cấp trường theo tiêu chuẩn AUN-QA...

Trong thế giới năng động và biến đổi từng ngày, các đại học cần không ngừng nâng cao chất lượng để theo kịp sự phát triển. Tôi cho rằng, ĐHQGHN cũng như các đại học khác luôn cần chuẩn bị sẵn sàng cho mọi sự biến đổi, bằng cách trang bị những kiến thức, kỹ năng và đặc biệt khả năng tư duy nhạy bén.

Thời gian tới, tôi hi vọng ĐHQGHN tiếp tục đóng góp ý kiến cho các hoạt động xây dựng và hoạch định chiến lược AUN; phát huy vai trò tiên phong trong kiểm định chất lượng cấp chương trình và cấp đơn vị theo tiêu chuẩn AUN; đẩy mạnh tham gia trao đổi tin chỉ và hoạt động cho sinh viên. Tôi tin rằng, sự đóng góp của mỗi thành viên trong AUN cho dù là nhỏ nhất cũng sẽ góp phần vào xây dựng sự phát triển bền vững, thịnh vượng của mạng lưới và khu vực.

Uy tín học thuật và Tuyển dụng. Đặc biệt, năm 2022, ĐHQGHN đã giành được giải thưởng Công nhận về sự cải tiến chất lượng của Tổ chức QS. Năm 2023, THE Impact Rankings lấy việc tiên phong thực hiện 17 mục tiêu phát triển bền vững của Liên Hợp Quốc làm tiêu chí. ĐHQGHN có thứ hạng 401-600 thế giới trong bảng xếp hạng này, đặc biệt, ĐHQGHN có sự bứt phá mạnh mẽ ở thứ hạng 70 thế giới về tiêu chí Giáo dục có chất lượng.

“ Với chủ trương, chính sách đúng đắn, nhất quán và sự chỉ đạo thường xuyên của Đảng, Chính phủ cùng với sự hỗ trợ, giúp đỡ trực tiếp của các bộ, ban, ngành trung ương và địa phương và sự phát huy nội lực, ĐHQGHN đã phát triển không ngừng, từng bước khẳng định vị trí nòng cốt, đầu tàu trong hệ thống giáo dục Việt Nam. ”

Nói về thành tích này, GS.VS Đào Trọng Thi một lần nữa tiếp tục khẳng định: “ĐHQG là một mô hình tổ chức giáo dục đào tạo mới, được hình thành từ chủ trương cực kỳ đúng đắn, có tầm chiến lược lâu dài của các đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước. Việc tập trung nguồn lực xây dựng ĐHQG thành trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học hiện đại, sớm có khả năng hội nhập với nền giáo dục thế giới đã cho thấy sự nhất quán từ chủ trương tới hành động của lãnh đạo cấp cao”.

GS. Thi đặc biệt nhấn mạnh đến ưu thế của một trung tâm đào tạo đa ngành, đa lĩnh vực, có tính chất liên thông cao và tương đối thống nhất về quy trình, chương trình đào tạo, đội ngũ cán bộ giảng dạy và điều kiện sử dụng cơ sở vật chất giữa các đơn vị thành viên. Ông cho rằng hiện nay, được sự quan tâm của Đảng và Chính phủ, cơ chế hoạt động của 2 ĐHQG đã khá tự chủ nhưng điều quan trọng là ĐHQG phải biết khai thác quyền tự chủ để đạt hiệu quả cao nhất.

Thực tiễn cho thấy, mô hình ĐHQG đã phát huy hiệu quả trong suốt thời gian qua và đặc biệt thể hiện rõ rệt vai trò nòng cốt khi nền giáo dục nước ta nói chung, giáo dục đại học nói riêng gặp những khó

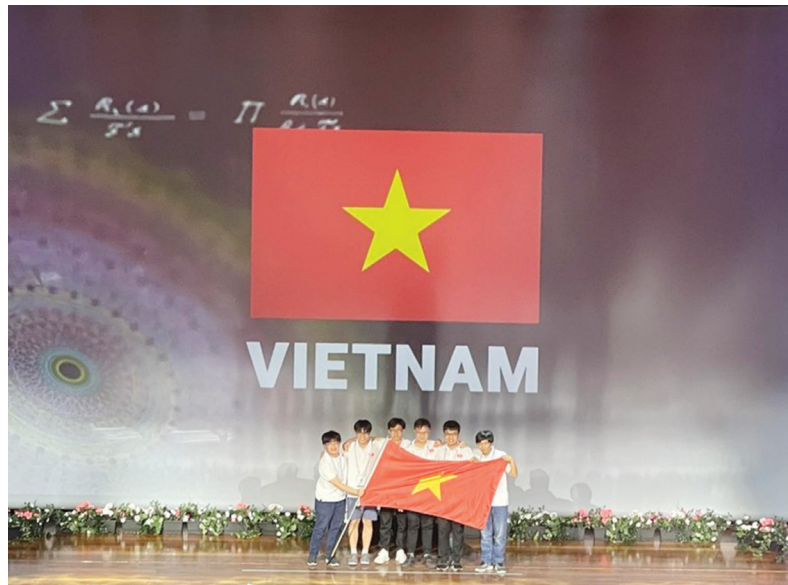

Một số sản phẩm KH&CN của các nhà khoa học ĐHQGHN.

khẩn, thách thức.

Kiên trì thực hiện mục tiêu chất lượng cao, ĐHQGHN đã có nhiều sáng kiến nhằm nâng cao chất lượng đào tạo theo hướng đạt chuẩn mực quốc tế. Năm 2021, ĐHQGHN đã ban hành Quy định hỗ trợ học bổng cho nghiên cứu sinh và thực tập sinh sau tiến sĩ với mức hỗ trợ lên đến 100 triệu đồng/nghiên cứu sinh và 120 triệu đồng/thực tập sinh. Đây được coi là bước đột phá tiên phong trong đào tạo bậc sau đại học, góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động đào tạo, nghiên cứu khoa học của ĐHQGHN.

Tiếp đó, cùng với sự kiện chuyển trụ sở Cơ quan ĐHQGHN và triển khai hoạt động

Học sinh ĐHQGHN đạt giải cao trong các kỳ thi Olympic quốc tế.

“ Trong chặng đường 30 năm qua, chất lượng đào tạo của ĐHQGHN liên tục được xã hội đánh giá cao. Theo xếp hạng của các tổ chức xếp hạng uy tín trên thế giới như Tạp chí Times Higher Education và QS, ĐHQGHN liên tục là đại học tốt nhất Việt Nam, trong nhóm 1.000 trường đại học hàng đầu thế giới. ĐHQGHN giữ vững xu hướng gia tăng lĩnh vực được xếp hạng và tăng điểm ở tiêu chí Uy tín học thuật và Tuyển dụng. ”

đào tạo tại Hòa Lạc, năm học 2022-2023, ĐHQGHN thí điểm chương trình học bổng cho sinh viên các ngành khoa học cơ bản. Chương trình học bổng này sẽ tạo cơ chế mở, giúp các học sinh có thành tích xuất sắc được theo học các ngành học yêu thích, khích lệ học tập, tạo động lực để trở thành sinh viên giỏi, đồng thời tạo nguồn nhân lực cho các bậc học cao hơn, cũng như nguồn nhân lực khoa học tương lai.

GS.VS Đào Trọng Thi nhấn mạnh, việc được giao quyền tự chủ cao không chỉ phục vụ cho sự phát triển của 2 ĐHQG mà còn đáp ứng được các yêu cầu, sứ mệnh mà Đảng, Nhà

nước và nhân dân giao phó. Điều quan trọng mà GS. Thi nhấn mạnh khi nhắc đến quyền tự chủ cao của 2 ĐHQG đó là mô hình này giúp cho các ĐHQG thử nghiệm những chủ trương mới, quy định mới, giúp ích lớn cho sự phát triển của giáo dục đại học nước nhà. Trên cơ sở qua thử nghiệm của 2 ĐHQG, nhiều quy định áp dụng dành riêng cho ĐHQG sẽ được mở rộng cho tất cả các trường ĐH khác ở Việt Nam trong tương lai. Ông đã dẫn chứng rằng nhiều quyền trước đây chỉ dành cho ĐHQG thì nay đã được giao cho các trường đại học khác như tự chủ tuyển sinh, in bằng, ký bằng tiến sĩ, thạc sĩ...

Trên cơ sở tấm gương của các ĐHQG, Luật Giáo dục Đại học đã trao thêm các quyền tự chủ cần thiết cho các trường đại học khác. ĐHQG đã thực hiện tốt trách nhiệm của người mở đường, là đầu tàu đổi mới giáo dục Việt Nam.

“Cho đến nay, sau 30 năm thành lập, ĐHQGHN đã trở thành đại học đa ngành, đa lĩnh vực, chất lượng cao, có thể nói ở tầm cỡ khu vực và quốc tế. Nhưng chúng ta hoàn toàn có khả năng vươn lên vị trí cao hơn trên các bảng xếp hạng quốc tế. Con đường ấy, mục tiêu ấy không bao giờ chúng ta dừng lại, đó là thách thức cũng như cơ hội vươn lên của ĐHQGHN” - GS. Đào Trọng Thi bày tỏ.

GS.VS Đào Trọng Thi mong muốn ĐHQGHN tiếp tục kiên trì phát triển theo định hướng đại học nghiên cứu với tính chất đa ngành, đa lĩnh vực. Đồng thời, ĐHQGHN cũng cần được trao quyền tự chủ cao hơn để hoàn thiện cơ chế hoạt động trong giai đoạn mới, ở tầm cao mới.